מתוך "איש על המדה", ספר הכינוס לתשבצה-היהדות, עורך: ד"ר עזתן אייזר, האגף משרד החינוך והתרבות/המחלקה תרבות תורנית, ירושלים, תשל"ג

אתר דעת - מכללת הרצוג

הרב רפאל קצנלנבוגן ז"ל

דיברו כאן על התפקיד של הרבנות, על ההכשרה של הרב־נים, הרב מלמד הביא וציטט ירושלמי, שאנשי סימוניא ביקשו מרבנו הקדוש שייתן להם אחד שתהיינה בו כל התכונות הנדרשות להם, דרשן, דיין, חזן, ומלמד תינוקות, והוא נתן להם את ר' לוי בר סיסי, ומכאן הוציא הרב מלמד מסקנה, שבזמננו אנו, מוטלת החובה להכשיר את הרבנים בכל הסגולות הללו. אבל הרב מלמד לא הביא את סיום הסיפור של הירושלמי הנז', והסיום הזה מלמדנו עוד דבר עיקרי וחשוב.

והירושלמי מסיים הסיפור: כשר' לוי בר סוסי בא לסי־מוניא לקבל את התפקיד שלו, עשו לו בימה גדולה והושי־בוהו עליה, שאלו לו כמה שאלות הלכתיות, ולא ידע להשיב. אמרו: אולי הוא אינו בעל הלכה. שאלו לו דבר אגדה, וגם כן לא ידע לענות. באו לפני רבנו הקדוש ואמרו לו: "זהו האיש שהמלצת לנו שנקבל אותו, הלא אינו יודע מאומה ז"ל" השיב להם רבי: "חייכם, בר נש כמוני נתתי לכם". ורבי שלח לקרוא לר' לוי, ושאלו כל השאלות שבני

www.daat.ac.il

העיר שאלוהו, והשיב על כולם. "ומדוע' לא ענית להם?" שאלו רבי. ענה לו ר' לוי: "מפני הכבוד הגדול שעשו לי גבה רוחי עלי ולא יכולתי כבר להשיב." הירושלמי הזה מלמדנו: שנוסף על כל התכונות והסגולות הזקוקות לאדם המקבל עליו תפקיד הרבנות, דרושה לו עוד תכונה וסגולה — ואולי היא העיקרית והחשובה ביותר, והיא: הצניעות, הענווה והפשטות. התפקיד הגדול ביותר שיש לרב הוא: ההשפעה, כלומר, מתפקידו וחובתו להשפיע על הציבור, וההשפעה איננה באה רק מכתיבת מאמרים ונאומים יפים, אלא מהתנהגותו האישית. המאמרים הכתובים והנאומים הנאמרים בכוחם להשפיע רק אם הם יוצאים מלב טהור. על הפסוק בקהלת (ט, טז) "וחכמת המסכן בזויה", אומרים חז"ל במדרש רבה: "וכי חכמתו של רבי עקיבא שהיה מסכן, בזויה היתה? אלא זה זקן שהוא יושב ומסכן בדבריו, כגון זקן שהוא יושב ודורש 'לא תכירו פנים במשפט', והוא מכיר", כלומר, הוא עושה את החכמה למסכן, הוא דורש מאחרים, אבל הוא עצמו נוהג אחרת, — חכמה זו נקראת בזויה.

הרמב"ם בספרו (פ"ב מה' סנהדרין ה', ז') פוסק להלכה על הסגולות, התכונות והמידות שהדיין צריך להיות מחונן בהן, וז"ל: "צריך שיהא בכל אחד מהן (כלומר, בכל אחד מהדיינים) שבעה דברים ואלו הן: חכמה, וענווה, ויראה, ושנאת ממון, ואהבת האמת, ואהבת הבריות להן, ובעלי שם טוב". והרמב"ם בעצמו מביא המקור של אלו הדברים, וכה הם דבריו: "וכל אלו הדברים מפורשין הן בתורה, הרי הוא אומר: אנשים חכמים ונבונים (דברים א, יג), הרי בעלי חכמה אמור. 'וידועים לשבטיכם' (שם), אלו שרוח הבריות נוחה מהם. ובמה יהיו אהובים לבריות? — בזמן

www.daat.ac.il

שיהיו בעלי עין טובה, ונפש שפלה, וחברתן טובה, ודיבורן ומשאן בנחת עם הבריות, ולהלן הוא אומר: "אנשי חיל" (שמות יח, כא) — אלו שהן גיבורים במצוות ומדקדקין על עצמן וכובשין את יצרן עד שלא יהא להן שום גנאי ולא שם רע; ויהא פרקן נאה, ובכלל אנשי חיל, שיהיה להן לב אמיץ להציל עשוק מיד עושקו כעניין שנאמר (שמות ב, יז): "ויקום משה ויושיען". ומה משה היה עניו אף כל דיין צריך להיות עניו. "יראי אלקים", כמשמעו, שונאי בצע, אף ממון שלהם אינן נבהלין עליו, ולא רודפין לקבץ הממון, שכל מי שהוא נבהל להון, חסר יבואנו. אנשי אמת — "שיהיו רודפין אחר הצדק מחמת עצמן בדעתן, אוהבין את האמת ושונאין את החמס וברחין מכל מיני העול". הרמב"ם אינו מונה בין הסגולות והתכונות הזקוקות לדיין בעירו, שיהא חזן, ושידע לכתוב יפה ולנאום טוב. נכון, אלה אינם חסרונות ומגרעות, אולם אין הם העיקר והיסוד. ויש לציין, שמלבד התנאי שצריך להיות חכם ונבון, דבר המובן מאליו — הוא מונה עוד שש מע־לות, שלכאורה הן צדדיות, ואינן נוגעות כלל וכלל לידיעת החוקים והדינים: "עניו, אוהב את האמת, והבריות יאהבו אותו, רוח הבריות נוחה הימנו", — ונשתמש אולי במלה מודרנית, "סימפאטיים", מפני שיסוד היסודות ועיקר העיקרים הוא: שהדיין, השופט, הרב צריך שתהיה לו השפעה על הציבור, וההשפעה הגדולה ביותר היא רק השפעה אישית; כלומר, בהתנהגותו האישית יכול להשפיע על הציבור ולחנכו.

לפנים בישראל, ואינני אומר לפנים, לפני מאות שנה, כוונתי, לפנים, לפני שישים שנה, לפני חמישים שנה, היו ה"בעלי־בתים" שאינם מהת"ח הגדולים רואים ברב סמל

www.daat.ac.il

של נקיות הדעת, סמל של צניעות; הרב היה התמונה החיה של אצילות ונדיבות. שהרי בגדלותו בתורה ובחכמה הם אינם כל כך מבינים, הם נהנים רק מהתנהגותו האישית של הרב, ממידותיו התרומיות. ה"בעלי־בתים" ראו ברב דגול ומורם מעם, מחנך ומורה, ובדברי חז"ל (יומא פו): "ואהבת את ה' אלקיך", שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה, ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות. מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה, אוי להם לבריות שלא למדו תורה. פלוני שלמד תורה, ראו כמה נעימות דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר: "ויאמר לי עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר" (ישעיה, מט, ג). "בעל־בית" בעיר, שהיה לו דבר סודי בהחלט, למי וזיה מגלה סודו ובמי היה מתייעץ? — עם הרב! ולפני שעסקי הבנקים התפתחו בעולם המסחרי, הרב היה השליש הנאמן שאצלו היו מפקידים סכומי כסף גדולים, כי כולם הכירו שהרב הוא הנאמן במאה אחוזים, ולב המפקידים לא היה נוקפם, אף לרגע קט, אולי יקרה מקרה של בגידה ומעילה.

סיפר לי יהודי מחשובי העיר קובנה סיפור מעניין למאד. מעשה באחד מגדולי העשירים בקובנה, שהסתבך מאד בעסקיו, עד שהגיע למצב של פשיטת רגל, ושום איש לא ידע על מצבו המר והנואש של העשיר ההוא. אולם, הוא בעצמו ולבדו ידע והרגיש, שבכל רגע יכול האסון לבוא; וכידוע, שגילוי סוד זה יכול לקרב ולהקדים האסון. וכה הלך היהודי העשיר ההוא, נבוך בעשתנותיו, מה יעשה? החליט, שייגש לרב העיר, שכיהן אז בקובנה, הגאון ר' יצחק אלחנן, וגילה לו את הסוד המר והנמהר. ר' יצחק

www.daat.ac.il

אלחנן שאלו, מה הוא הסכום הדרוש לו כעת, שיוכל להיחלץ מן המיצר? — ענה לו העשיר: "עשרים וחמשה אלף רובלים", ובימים אלו היה זה סכום ענקי למאד. ושוב שאלו ר' יצחק אלחנן: ולכמה זמן הוא זקוק לסכום כזה, כלומר, שאם ישיג הלוואה כזו, מתי הוא חושב יהא ביכולתו לשלם החוב ההוא? ענה לו העשיר: "משתיים עד שלוש שנים". טוב, ענה לו ר' יצחק אלחנן, לך בשמחה, אכול לחמך, אני בע"ה אתאמץ ואשתדל להשיג לך הלוואה כזו. הסוחר ההוא, כשמעו דברים אלה, נבהל קצת, ואמר לר' יצחק אלחנן: "יסלח לי אדוני הרב, בקשתי היא, שאף אחד לא ידע מזה, וזה הוא סודי בהחלט", ועל זה ענה לו ר' יצחק אלחנן במתק שפתיו: "אדרבה, חז"ל אומרים 'אין מזרזין אלא למזורזין', וטוב עשית שביקשת ממני, שהדבר יישאר טמון וגנוז אצלי". ר' יצחק אלחנן פנה ליהודי מנכבדי ומעשירי קובנה, שיחד אתו ילך וידפוק על פתחי נדיבים ולבקשם שיתנו הלוואה לזמן ארוך, וביחד הם סידרו רשימה, והערכה, כמה שהם ידרשו מכל אחד ואחד, כמובן שר' יצחק אלחנן לא גילה את הסוד גם לשופתו בעשייה זו, וכה הלכו ר' יצחק אלחנן עם הנכבד ורשימת העשירים בידם. אחרי שביקרו כעשרים "בעלי־בתים" וה־שיגו כמה שהשיגו, אקלעו ליהודי עשיר מופלג למאד. כש־נכנסו לביתו, התרגשו שניהם מרוב העשירות הנראה בבית, הרהיטים הכבדים, כלי הזהב והכסף המונחים בארונות לראוה, והוא לא היה נחשב לבן תורה, וגם לא היה מה־מהדרין במצוות, ולא היה מקובל כנדבן גדול, בכל זאת החליטו לבקש ממנו תרומה יותר גדולה. והם הציעו לפניו את גודל ונחיצות העניין: העשיר פנה לר' יצחק אלחנן ושאלו: "כמה העריך אדוני אותי לתת?" — ענה לו ר'

www.daat.ac.il

יצחק אלחנן: "מאתיים רובלים". אמר העשיר: "אני מוכן לתת תרומה זו, אבל ברצוני לדעת בשביל מי זה." תשובת ר' יצחק אלחנן היתה תקיפה וברורה: "לא! דבר זה לא!" אמר העשיר: "אתן חמש מאות רובלים, אולם, רק בתנאי זה, שאדע, בשביל מי זה. ושוב היתה תשובתו של ר' יצחק אלחנן: "לא ולא". העשיר לא עזב את המערכה, והתחיל לשדל את ר' יצחק אלחנן, שיסכים לגלות לו מי הוא הנצרך, ושאל לרב, כמה כסף כבר השיג? ענה לו: "בערך מחצית הסכום". אמר לו העשיר: "ישמע אדוני הרב, אני מוכן להשלים לו את כל הסכום, ויחשוך את כל הטורח. לפי הבנתי, הרי זה מייגע למאד, וגם זה כרוך — לפעמים — בעלבונות ובאי־שביעת רצון מהביקורים; אבל רוצה אני לדעת בשביל מי זה." וכאן התחיל להתערב גם הנכבד שליווה את הרב בפעולתו זו, ואמר לרב, שהוא מוכן לצאת החוצה, והרב ימסור השם לעשיר הנדבן הזה, וכדאי מאד הדבר, לחשוך זמן ויגע, לדפוק על הפתחים. הרב, בקול פסקני הכריז: "לא ולא, מוכן אני — אמר הרב — להקדיש כוחי ומרצי, טרחתי וזמני היקר לי למאד ולא לגלות השם בכל מחיר שבעולם". "אם כן" — אמר העשיר — לא כלשון חכמים — "חבל על הזמן, אני מעמדתי לא אזוז; אינני נותן רק כשאדע בעד מה אני תורם". הרב ובן לוויתו נפרדו מהעשיר, בדברי ברכה ובברכות נימוס, והלכו כלעומת שבאו. הם לא הרחיקו ללכת, והעשיר רץ אחריהם, להשיגם, ובפנייתו לר' יצחק אלחנן, אמר לו העשיר: "יסלח לי אדוני הרב, ביקשתי מהרב, שיקציב לי זמן שאוכל לבוא אליו, ולדבר אתו ביחידות, וממש ביחידות, כמו שאומרים — 'בין ארבע עיניים'." הרב ענה לו, שאם טוב בעיניו הוא שיבוא בשעה עשר בלילה. בשעה המדוייקת

www.daat.ac.il

הופיע העשיר בבית הרב, ופנה לרב: "אדוני הרב, בפגישתנו היום בבוקר, ראיתי והרגשתי הכוח שבסודיות של מע"כ, ממש כמו כספת של פלדה. רציתי לתת חמשה עשר אלף רובלים, סכום ענקי כזה, ואדוני עמד בדעתו התקיפה לא לגלות לי בעד מי התרומה הנדרשת, ואמרתי, אנצל את ההזדמנות הזאת, ואגלה למע"כ את הסוד שלי: מצבי הוא ממש מזעזע, מחזור הכספים של עסקי מסחרי הוא גדול למאד, והכל תלוי ברגע זה על בלימה, וכל רגע עלול הכל להתמוטט, וכמובן, שאף אחד אינו יודע מזה. כל בתי החרושת, הבנקים והסוחרים עודם נותנים לי אשראי, אבל הימים ספורים, ומי יודע מה ילד יום, ונחוץ לי סכום גדול כהלוואה למשך שנתיים, וביקשתי, שמע"כ יגמור בהצלחה עבודתו החשובה בעד האלמוני ההוא, שיעשה גם למעני. הרב הבטיח לו, וכן עשה. וכל העניין הזה, היה נשמר בסודי סודות, ובשעת פטירתו של ר' יצחק אלחנן, סיפר העשיר הזה את הסיפור ההוא. הנהגה עילאית כזו יכולה להשפיע על הציבור. זכיתי ב"ה להכיר הרבנים הגדולים והדגולים שהיו בעי"ק ירושלים, ואיזו השפעה מוסרית ורוחנית היתה להם! אבל באיזה כוח השפיעו, בכוח הת־נהגותם האישית, צניעותם, ענוותנותם, עדינותם וכל אורח חייהם, הם הם שהקרינו קרנם מאורם הגדול על הציבור. השפעת הרב על בני הדור צריכה להיות בגדר "טופח על מנת להטפיח", כלומר, אותם האנשים הקרובים לרב ומת־אבקים בעפר רגליו, שקיבלו השפעה מן הרב בהתנהגותם המופתית, במידות ותכונות עילאיות, הם בדרכיהם הישרה ישפיעו בעקיפין גם על החוג שהתרחק מחיי התורה וה־מצוות.

ורוצה אני למסור כאן פנינה אחת מדברי רבנו הגר"א.

www.daat.ac.il

חז"ל (במסכת סנהדרין, ז): אומרים על הפסוק: "דיינו לבקר משפט" (ירמיה כא, יב) "אם ברור לך הדבר כבוקר אמרהו ואם לאו אל תאמרהו", ועל ידו יש עוד מאמר על הפסוק "אמר לחכמה אחותי את" (משלי ז, ד) "אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אמרהו ואם לאו אל תאמרהו". והגר"א במשלי (ו, ד) מבאר, ששני המאמרים האלה, הם אחד, כלומר, אחד משלים את השני. וז"ל: "שהלומדים אינן צריכין להיות בקיאין רק בדין תורה, שלא יורה שלא כדין, ... אבל הדיינין צריכין להיות בקיאין גם בטבעו של עולם, בכדי שלא יהיה דין מרומה, דאם לא יהיה בקי בעניינים, אף שיהיה בקי בדין תורה לא יצא הדין אמת לאמיתו... ולכן כתיב כי השוחד יעור עיני חכמים (דברים טז, יט) וכתיב כי השוחד יעור פקחים (שמות כג, ח), והיינו, חכם בענייני תורה, ופקח בענייני עולם, וזה שאמרו חז"ל, אם ברור לך הדבר כבוקר אמרהו, אם ברור הדבר כאחותו אמרהו". עכ"ל. והדברים האלה נאמרים ונשנים עוד פעם (בפרק כב, יב). רוב רובם של גדולי הרבנים היו מחוננים בסגולה ובתכונה של חכמים ופיקחים, חכמים בתורה ופיקחים בענייני העולם. האמרות השנונות, התשובות החריפות והפיקחיות ושיחות החולין של גדולי הרבנים בכל הדורות הלא הן ממטבעות העוברות לסוחר בעולם היהודי. ובכל דור היו נמצאים יחידים מגדולי הרב־נים, שהיו זהירים למאד מלתת "סמיכה", כלומר, היתר הוראה למי שלא התמחה בידיעת הוויות העולם, היינו, שיהא מחונן גם בפיקחות, ולא עוד, אלא שמדדו את הפיק־חות בהבנת התורה, ביאור הדבר, שההכשרה לפיקחות ולידיעת ענייני העולם, לדעת את הבקר, לקחו מההתעמ־קות בהבנת התורה וחכמתה. שמעתי מפי אחד מגדולי

www.daat.ac.il

הרבנים בווילנא, רבי ארי׳ לייב ראשקעס זצ״ל, שהיה רב בפרבר ווילנא, שניפישאק, וכחמש עשרה שנותיו האחרונות היה בירושלים, ובשנות מלחמת העולם הראשונה נפטר, בעיה״ק, מעשה מאחד מגדולי הרבנים בווילנא, בדור של־אחרי הגר״א, רבי אבא׳לע פוסבילער זצ״ל, שבא לפניו אברך אחד, שהיה בקי נפלא, לא רק בש״ס אלא ידע כמעט בע״פ את כל חלקי השלחן ערוך ונושאי כליהם בהצטיינות. ר׳ אבא׳לע תהה על קנקנו ואמר לו: ״מטעמים כמוסים, אינני יכול לתת לו כעת סמיכה, אולם, יודע אני בוודאות, שכב׳ ישיג סמיכה מרבנים אחרים, כשיראו את בקיאותו הנפלאה, ובודאי ימצא גם מקום לרבנות, אבקשו, שכש־ישיג רבנות, יודיע לי בכל ההקדם״. האברך לא הבין, מדוע ולמה ר׳ אבא׳לע אינו נותן לו סמיכה, והלך בתמיה עליו, והוא באמת פנה לרבנים אחרים והשיג סמיכה יפה, כדברי ר׳ אבא׳לע, וכעבור זמן מה מצא גם עיירה שקיבלתהו לרב, והוא קיים מה שר׳ אבא׳לע ביקשהו, ותיכף הודיע לר׳ אבא׳לע שבמקום פלוני הוא נתקבל לרב. ר׳ אבא׳לע כש־קיבל מכתב זה, חיפש איזו הזדמנות ליסע למקום ההוא, ואחרי זמן מה נסע לעיירה ההיא, וכשהגיע שמה, שאל: ״איפוא גר הרב?״ והראו לו. ר׳ אבא׳לע לא נכנס לבית הרב, הוא רק הסתובב זמן מה סביב בית הרב, והנה הרגיש, שילדה אחת יצאה מבית הרב, וסיר של נחושת בידה, וזורקת הסיר למקום האשפה, פנה אליה ר׳ אבא׳לע ושא־לה: ״בתי, מדוע את זורקת את הסיר?״ השיבה, שהסיר הוא בשרי, ונפל לתוכו חלב רותח, ושאלה לרב, והוא פסק, שהסיר טרף, ומכיוון שהוא טרף, מה יכולים לעשות בסיר טרף, לכן זרקתי אותו לאשפה. אמר לה ר׳ אבא׳לע: ״הרימי את הסיר, ותלכי הביתה, והגידי לאמך, שבעוד

www.daat.ac.il

שעתיים תיגש לרב עם הסיר, והרב ימסור לה מה שהוא. כשגמר ר' אבא'לע השיחה עם הילדה, נכנס לרב, וכמובן, שהרב שמח מאד לקבל פני גדול הדור ר' אבא'לע בביתו, ואחרי קבלת הפנים החמה ודברי הברכות משניהם, פנה ר' אבא'לע האורח לרב, ואמר לו: "בפתח הבית של מע"כ פגשתי ילדה שיצאה מביתו וסיר נחושת בידה והשליכתהו לאשפה, ועל שאלתי לה, מדוע היא זורקת אותו לאשפה, השיבה לי, שהרב פסק שהסיר הוא טרף". ותיכף ענה הרב, כן, ואמר לו את סימן צ"ד ביורה דעה בעל פה, וגם עם הש"ך והט"ז, ומה שה"פרי מגדים" אומר על זה. טוב מאד — אמר ר' אבא'לע, אבל הלא הסיר הוא לא של חרס, ויכולים להכשירו. כן, אדוני הרב, אמר הרב, ואמר לו הסימן תנ"א באורח חיים, דיני הגעלה והכשר, ובסימן קכא ביו"ד, וג"כ על פה. אם כן, אמר ר' אבא'לע, הלא היה כבודו יכול לומר לילדה שצריכים להכשיר את הכלי, ולא סתם לזרוק הכלי ולהפסיד ממון ישראל. כעת יבין מע"כ, מדוע התחמקתי מלתת לו סמיכה. לרב לא מספיק שהוא בקי בכל חלקי השו"ע, צריכים להרכיב את שני הסימנים יחד. בינתיים באה האשה בעצמה לרב, והרב אמר לה, מכיוון שילדה צעירה הביאה השאלה, והוא רוצה לשמוע ממנה את תוכן השאלה, ואמר לה, שהסיר טרף, אבל יכולים להכשיר אותו. הכשרה כזו מוכרחה להיות, וזה נקרא: שימוש ת"ח, ולפנים בישראל היו באמת נוהגים, שמי שהיה רוצה לקבל סמיכה, היה משמש את רב העיר, ובכל שאלה ושאלה שהביאו לרב שיפסוק היה הרב מסביר לו צדדי הספקות והכרעתו.

וכאמור, עיקר ההכשרה הדרושה והנחוצה לרב, היא הכ־שרה עצמית, כלומר הכשרה למידות ותכונות תרומיות,

www.daat.ac.il

הכשרה לעשיית חסד, הכשרה לצניעות ולענווה, לשנאת בצע. נכון, זה לא מהדברים הקלים, אבל, רק מי שמחונן במידות כאלו, הוא המשפיע הכי גדול על בני עדתו. דלתי פתחם של הרבנים בישראל היו תמיד פתוחות, לא רק לפני עשירים ונכבדים, אלא לפני עניים קשי יום, ונשים שבורות לבב. אשה אלמנה, שבורה ורצוצה היתה פונה לרב לשפוך לפניו את מרי שיחה. אשה עצבנית, שחלמה לה חלום, למי היא תפנה, שיפתור לה החלום, אם לא לרב? לדברים כאלה, ואולי דווקא לענייניים כאלה, לא היו לרב "שעות שיחיות" (שפרעך שטונדן בלע"ז), ואפילו בשעות המאוחרות בלילה יכלו לבוא אליו. הנהגות כאלה, והתנהגות כזו, הן הן המשפיעות על הציבור ועל דרכי חייו. לא הרהיטים היפים ולא קביעות השיחה ע"י הטלפון יכולים להשפיע.

ואם ירד היום כבוד הרבנות בישראל, אנחנו אשמים בזה, אנחנו מסתכלים על הרבנים כעין פקידים, ולא כעל סמל המידות והתכונות.

נכון אמר ידידי רבי מרדכי ברויאר, שבחוגי הישיבות מור־גשת הסתייגות מעצם משרת הרבנות, ואני מרשה לי לומר, שיותר מהסתייגות יש כאן, בחוגי הישיבות שוררת איזו אווירה של זלזול בכבוד הרבנות, הקו החינוכי בישיבות הוא: שהשאיפה אינה להיות רב בישראל, אלא לשאוף להיות "גדול", ביאור הדבר, שרב וגדול, הם שני דברים נפרדים, ושוב מאותה הסיבה, שהעמידו את הרבנות בדרגת פקידות, והרב הוא כפקיד. הרבנות בכללותה היתה תמיד גולת הכותרת של עמנו, בכל מקום מושבו. אמנם כן, לצערנו הגדול, נמצאים לפעמים צללים בשטח הרבנות. אולם, האמת היא, שזה מעשה יחידים, וחמתה של הרב־נות מרובה מצילתה. אולם, כאמור, הכל תלוי בעצם הכ־

www.daat.ac.il

שרתם של הרבנים, שיהיו סמל למידות ותכונות עילאיות, סמל לצניעות ולענווה, סמל של ישרות ויציבות.
ואם אנו רוצים לדעת, מה הוא התפקיד העיקרי והיסודי של הרב, עלינו להתרכז בנקודה הזאת: שהרב בהתנהגותו הוא המחנך של הדור הצעיר וגם של הוריו של הנוער.
עלינו לדעת, שלא הברק החיצוני הוא המשפיע והקובע, וכפתגם העממי: שלא כל המבריק הוא זהב, וכמאמר חז"ל: אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו.

www.daat.ac.il